

որ մեր դժբախտ օրերուն իր ասանջականութեամբ փրկեց մեր ժողովրդին մեկ մասը հերմակ ջարդեն:

Կեցցե մեր հայրենիք Սովետ Հայաստանը:

Կեցցե Ռուս մեծ ժողովուրդը, որուն հետ եւ հայ ժողովուրդը:

Կեցցե Սպարապետ Ստալինը:

(«Ժողովուրդի ձայն» դեկտ. 27 1945 թ. Պեյրոս)

## ՏՊԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ան, որ ժողովրդական լայն զանգվածներու հետ զփում ունի, կտեսնե և կզգա թե ինչ մեծ տեղ կը ունի Հայու հոգիին մեջ հայրենասիրությունը:

Թե՛ հրապարակով և թե՛ մասնավոր խոսակցություններու ատեն, երբ կխոսիս հայրենիքի մասին, անսովոր հուզում մը կտեսնես քեզ լսողներու նայուածքին մեջ: Կզգաս որ կարոտի զգացումը կուտի անոնց հոգիին մեջ, դուրսի աշխարհը մոռցնել տալու աստիճան: Հոն, իրենց մտքով ստեղծած հայու հայրենիքին մեջ կապրին այդ պահուն, կըթոթափեն օտարությունը, կփոխադրվին մըտերիմ շրջապատի մը մեջ, ուր ամեն ինչ հայ է: Անոնց համար հայոց դարավոր կյանքը կխտանա մեկ կետի վրա ու մեկ վարկյանի մեջ: Անոնց մտքին մեջ կշփոթվին Հայկը, Մեծն Տիգրանը, Վարդանը, ինչպես կշփոթվին Անին ու Երևանը: Կզգաս որ անոնց մտքին թռիչքը քու բացատրություններեդ անդին կանցնի. անոնք կգեղեցկացնեն ու կլուսավորեն քու պատմություններդ իրենց համար ընդունելի դուրսական աշխարհի մը վերածելով Հայրենիքը: Ուրիշ կերպով անհասկանալի է հայրենասիրությունը: Պաշտամունքի բարձրության հասած իրականություն մը միշտ գեղեցիկ է ու շքեղ: Անոր թերի ու տկար կողմերը միշտ անշան են ու սրբագրելի, ու ան իր տկարություններով և թերություններով չէ որ կերևա, այլ իր առավելություններով և դրական կողմերով: Հայաստանը՝ հայ մարդուն, հայ հայրենասերին համար կախարդական էություն մը ունի: Իր բնությունով անմահ գեղեցկություն մը, իր պատմությամբ՝ մեծահարուստ գանձարան մը, իր մարդոցով՝ աշխատասեր ու ստեղծագործ ուժ մը, իր մշակութով և քաղաքակրթությամբ՝ օրինակելի աշխարհ մը: Այնտեղի դժվարությունները վաղանցով են ու տանելի, իսկ վայելքները դուրսական աշխարհի մը հմայքն ունին:

Անոնք որ անկե դուրս ապրելու դատապարտված են, ծանր զրկանքի մը տառապանքը ունին, իրենց աչքերը հոն հառած են ու կմրկին հոն ապրելու տենչանքով:

Սխալ ու շիտակ, լավ ու վատ՝ շատ բաներ լսած են հայրենիքի մասին: Մտիկ կրնն բոլոր ըսուածները, բայց կհավատան միայն գովասանքին: Անոնց հոգիին մեջ զգացական հայրենիքը տիրապետող է. իրականը չի կրնար զգացականին տարբեր ըլլալ: Անխարդախ ու անշահախնդիր հայրենասիրություն է այս, որ կրնա առաջնորդել մեծագույն զոհողություններու և նվիրումի:

Մեր հայրենիքին ո՞ր ուժն է, որ հաջողած է այսքան զորեղ կերպով հմայել տալագիր հոգիները: Բացառիկ բովանդակություն մը ունի հայուն համար այդ հայրենիքը: Ան չի ներկայանար միայն իր հողի տարածությամբ, իր հարստությամբ, իր կյանքի նյութական և բարոյական տվյալներով, այլ խտացած ուժ մըն է, ապագա կարելիություններով մանավանդ հարուստ ու գաղափարական արժեքով՝ մեծ ու ճոխ: Երկար տարիներ անոր երազովը ապրած ենք, քանի մը անգամ մոտեցած ենք անոր տիրանալու երանության. հիմա կտեսնենք որ մեկ մասը մեր ժողովուրդին հոն ապրելու վայելքին արժանացած է ու այս պահուն կզգանք որ մոտ ապագային մեզի ալ կրնա վիճակվիլ նույն բախտը: Ու անհամբեր ենք, փուշի վրա նստող մարդոց պես:

Հայրենասիրական այս տրամադրությունը համատարած երևույթ է: Մեծ քաղաքներու թե փոքր շրջաններու մեջ, առևտրականին թե աշխատավորին մոտ: Բազմաթիվ էին անոնք, որոնք կուզեին Հայաստանը տեսնող աչքերը համբուրել և անթիվ՝ անոնք որ Հայաստանեն հիշատակ մը՝ քարի մը կտոր կամ ափ մը հող ունենալ կփափաքեին: Հայրենիքի հանդեպ սնուցած այս բուռն ըզգացման ի տես, անկարելի է զսպել հուզումը:

Միշտ ալ հայրենասեր եղող մեր ժողովուրդին զգացումները երբեք այս սաստկություն մեջ չէի տեսած: Մինչև ներկա պատերազմի հաղթական վախճանը, հայրենասիրությունը ինքզինքը ուտող և սպառող ուժ մըն էր. իր գոհացումը չգտնելու դատապարտված ըղձանք մը: Իր էությունը, հիմա, հիմնապես փոխված է և հավատա-

վոր մարդոց հատուկ կենդանի և շարժիչ ուժի մը կերպարանքը ստացած։ Պիտի ուզեի, որ մեր հայրենիքի վարիչները և աշխարհի բոլոր դիվանագետները տեսնեն խարհի բոլոր դիվանագետները այս զգացումները։ պիտի ուզեի, որ թյուրքերն իսկ հասկնային զայն, որպեսզի ըմբռնեն, թե ի՞նչ տեղ կգրավե հայրենիքը մեր կյանքին մեջ։ Մեր գոյության իմաստն է ու միակ նպատակը՝ մեր կյանքին։ Մենք չենք կըրնար ապրիլ այլևս առանց հայրենիքի։ Կը-

քաշկռտենք մեր օրերը, անոր հասնելու համար։ Թերթեր կկարդանք, դիվանագետներու գործունեության կհետևենք սրտատրոփ, մեր մեկնումի օրուան սպասելով այնպիսի։ Ու կհավատանք, որ պիտի տրվի մեզի այս անգամ մեր հայրենիքը։ կհավատանք այլևս չթաղել մեր մարմինը օտար հողերու տակ։ կհավատանք ապրիլ ու մեռնիլ մեր երկնքի արևին ու աստղերուն տակ։

ԼԵՎՈՆ ՉՈՐՄԻՍՅԱՆ

(«Արևմուտք» թիվ 34 1945 թ. Փարիզ)

## Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք Ի Ս

ՏՈՒՆԴԱՐՁ

Եր մոտենեմ... անա՛ դռներդ կը բացուիմ, մի՛բան դիզված կարոտ ունիմ սրտիս մեջ, Պիտ արտասուեմ ես հուզումես ցեծագին Այն վարկյանին երբ աչքես տեսնեն քեզ։

Պիտ հեռանամ այս անժամոք ասիերեն, Մոտ է ժամը անվերադարձ մեկնումիս, Ի՛նչքան ուժեղ է պատկերդ լուսեղեն, Որ կը գերե հայրենաբաղձ իմ հոգիս։

Կը մոտենեմ... ո՛վ սիրակյան հայրենիք, իմ պապերուս և մամերուս սրբավայր, եվ կը նայիմ ես հեռուեն գեղեցիկ Հովիտներուդ և դաշտերուդ ակադան, Ուր հայ տղան և հայ աղջիկը սիրուն Անպարտելի ցեղիս նոր երգը կերգեն։

Պիտ հեռանամ այլուրի լայս ասիերեն Ջանք հույսիս միշտ պինդ բռնած ասիս մեջ եվ պիտի գամ ո՛վ հայրենիք, ծնւադէ՛ք Քու խորանիդ առջև վառել զայն, անմար Ջանիդ լույսեն, և սրտիս խոր ու մթին Անկյուններն ու խորշերը հրդեհեն։

Կը մոտենեմ... անա՛ դռներդ կը բացուիմ, Բազում դիզված անմեռ կրակ սրտիս մեջ, Պիտ արտասուեմ ես հուզումես խուլաբար Այն վարկյանին երբ աչքես տեսնեն քեզ։

ՀՈՎՍԵՓ ԹԵԿԵՐԵԱՆ

ԽԱՐԹՈՒՄ (ՍՈՒԴԱՆ)

(«Արաբ», հունվար 26 1946 թ.)

## Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք Ի Ն Ջ Ա Յ Ն Ը

Սփյուռքի հայության ականջին ոչ մեկ ձայն այնքան անուշ կհնչե, որքան մայր հայրենիքի ձայնը, որ սկսած է հնչել։ Մեր քաղցր հայրենիքը, մայր Հայաստանը, դարավոր գերութեն և ստրկութեն հետո, հաշտեցավ փշրել իր շղթաները և վերածնիլ առույգ ու կայտառ, ավելի քան երբեք։ Մեր հայրենիքը այսօր ո՛չ թշվառ է և ոչ ալ անտեր, ինչպես որ վարժված էինք երկար տարիներն ի վեր երգել։— «Մեր հայրենիք, թշվառ անտեր»։ Այո՛, էր երբեմն, բայց այսօր անցած են թշվառության և անտերության տարիները։ Այսօր վերջ գտած է թըշվառությունը՝ շնորհիվ հայ քաջակորով բազուկներու կատարած նվաճումներուն։ Այսօր անտեր չէ մեր հայրենիքը՝ շնորհիվ սովետ ժողովուրդներու եղբայրակցության և քաջամարտիկ հայ զորականներու։

Այս հայրենիքն է, որ այսօր հրավեր ուղ-

ղած է իր տարադիր զավակներուն՝ վերադառնալու իր ծոցը և լծվելու վերաշինության գործին, ինչ որ ամեն հայու սրբազան պարտականությունն է։ Հայրենասիրությունը պետք է գործնական ըլլա և կամ գործով պետք է հաստատվի, ապա թե ոչ ան կամա զգացում և խոսք, ինչ որ ոչ մեկ օգուտ կբերե հայրենիքին։

Ուրեմն ժամանակը եկած է երգելու։—

«Իմ Հայրենիքը գիս կը կանչե,  
Հեռու եմ Հայաստանեն,  
Հայու որդիւյն կը վայելե՝  
Հեռու մնալ Հայաստանեն»։

Ոչ, հայու որդիւյն չի վայելի Հայաստանեն հեռու մնալ և քաջքշեղ թափառական հայու անստույգ և անորոշ կյանքը։ Հայու որդիւյն կվայելի ընդունիլ հայրենիքին հը-